

অন্যৰ প্ৰতি ব্যৱহাৰ

সত্যনাথ বৰা
(১৮৬০-১৯২৫)

যিবিলাক মানুহেৰে সৈতে সম্বন্ধ জন্মে, বা যিবিলাকেৰে সৈতে সংসাবত সমাজ পাতি থকা হয়, সেইবিলাক মানুহৰ ভিতৰত কাৰ লগত কেনেকুৱা ব্যৱহাৰ কৰিলে বা কেনেকৈ চলিলে সুখে-সন্তোষে কাল নিয়াব পাৰি, সংসাৰ-যাত্ৰীয়ে তাক ভালকৈ জনা উচিত। ইয়াকে নজনাৰ নিমিত্তে বহুত মানুহে জীৱনত নানাবিধ উপদ্ৰৱ ভুগিবলৈ পায়। সজ ব্যৱহাৰ যদিও সজ চৰিত্ৰৰ গুণ তথাপি চৰিত্ৰ সজ হ'লেই ব্যৱহাৰ সজ হয় বুলি ভবা উচিত নহয়। অনেক চৰিত্ৰৰন্ত মানুহ ব্যৱহাৰৰ দোষত আনৰ হিংসা-গৰিহণাৰ ভাজন হয়। আকৌ অনেক কপটীয়া-ছলাহী মানুহো ব্যৱহাৰৰ গুণত সকলোৰে মৰম পায়। এতেকে ব্যৱহাৰ প্ৰণালীক সামান্য কথা বুলি উলাই ইতিকিং নকৰি মন দি শিকা উচিত।

মিঠা মাত ব্যৱহাৰ প্ৰণালীৰ ঘাই মন্ত্ৰ। স্বভাৱত বহুত দোষ থাকিলে মিঠা মাতৰ গুণত সৰবৰহী হ'ব পাৰি। তোমালৈ আনৰ মৰম-ভক্তি জন্মোৱা সজ ব্যৱহাৰৰ মুখীয়াল উদ্দেশ্য। ব্যৱহাৰত মিঠা মাতৰ নাটনি হ'লে সেই উদ্দেশ্য সিদ্ধ নহয়। মিঠা মাত ব্যৱহাৰৰ কলপ বা বহণৰ নিচিনা। গঢ়ত প্ৰতিমা বিতোপন হ'লেও বহণ নলগালে গুৱনি নহয়। সেই দৰে সজ ব্যৱহাৰত মিঠা মাতৰ বহণ নিদিলে সি মানুহৰ মনত সন্তোষ লগাব নোৱাৰে। মিঠা বস্তুৰ কলপ লগাইহে বেজেও অকটা দৰৰ ৰুগীয়াক দিয়ে।

অবাবত কেটেৰা মাত মাতি মানুহৰ মনত বেজাৰ দিয়া অযুগুত, কিন্তু নিৰ্বোধ খিংখিঙীয়া মানুহে ভৱিষ্যত নুগুণি কেটেৰা মাৰিহে মানুহৰ লগত কথা কয়। এই শ্ৰেণীৰ মানুহৰ শত্ৰু সৰহ। সিহঁতে মনে জানি কাৰো অহিত নকৰিলেও, কেৱল কঠুৱা মাতৰ দোষতেই সকলোৰে চকুৰ কুটা যেন হৈ পৰে; সিহঁতৰ গাত লক্ষ গুণ থাকিলেও অকল তিতা মাতেই সকলোকে ঢাকি পেলায়। তিতা মুখে

মাতিলে সহস্র উপকাৰ মানুহে একেতিলে পাহৰে, অৰ্বুদ দানৰ ফল একে নিমিষতে লয় হয়। সেই দেখি জ্ঞানীসকলে দানত বিনয় বিধান কৰিছে।

নম্ৰতা সজ ব্যৱহাৰৰ অনুপান। উচিত অনুপানেৰে ঔষধ খালে সি বেছি গুণ দিয়ে। সেইদৰে সজ ব্যৱহাৰত নম্ৰতা মিহলালে তাৰো উপকাৰ সৰহ হয়। দস্তালি কথা মানুহৰ কাণত কাঁড় ফুটা দিয়ে, সেই দেখি আনৰ লগত আলাপ-আচৰণ কৰোঁতে দস্তালি এৰি নম্ৰ হোৱা উচিত। বহুতে ভাবে যে লোকৰ আগত নম্ৰ হ'লে নিজক সৰু বা লঘু কৰা হয়। এই বিশ্বাস ভুল। নম্ৰতা ডাঙৰ আশয়ৰ চিন; তাৰ পৰা আশয়ৰ উচ্চতাহে প্ৰকাশ পায়। নম্ৰতা এটা মনৰ গুণ, মিঠা মাত তাৰ ফল। মনত নম্ৰতাৰ ভাব থাকিলে মুখেৰে আপোনা-আপুনি মিঠা মাত ওলায়। মনত অহঙ্কাৰ ৰাখি মুখে নম্ৰ হ'লে মানুহক ছল কৰা হয়। তেনেকুৱা আচৰণ অনুচিত। ব্যৱহাৰত মনে-মুখে একে হ'বলৈ সততে চেষ্টা কৰা যুগুত।

আনৰ ভাল গুণ প্ৰয়োজন অনুসৰি ফুটাই বখনা উচিত। কোনো কোনোৱে ভাবিব পাৰে যে আনক বখানিলে নিজক সৰু পতা হয়, কিন্তু দৰাচল পক্ষত তাৰ পৰা বখানোতাৰ মহত্বহে প্ৰকাশ পায়। গুণীৰ গুণ তাৰ মুখৰ আগত বখনা অযুগুত, মুখৰ আগত বখানিলে নিন্দা কৰা যেন হয় আৰু সিজনে তোমাক চাটুকাৰ বুলি ভবাৰো আটক নাই। সমুখত প্ৰশংসা কৰা চাটুকাৰৰ স্বভাৱ। চাটুকাৰক মূৰ্খ বা দান্তিক মানুহে ভাল পাব পাৰে; কিন্তু জ্ঞানী মানুহে ঘিণায়। কোনো মানুহৰ গুণৰ কথা তাৰ সমুখতেই ক'বলগীয়া হ'লে, সংক্ষেপ কৰি কোৱা উচিত, ব্যাখ্যা কৰি বহলাই কোৱা উচিত নহয়। এজনৰ গুণৰ কথা আন এজনৰ আগত কোৱাহে ভাল, কিয়নো তাৰ পৰা তোমাৰ সৰলতাৰ চিনাকি পোৱা যায়, আৰু গুণীজনৰো উপকাৰ হয়। মানুহে নিজৰ গুণৰ কথা নিজ মুখে আনৰ আগত ক'ব নোৱাৰে, সেই কাম বন্ধু-বান্ধৱৰ পৰা সিদ্ধ হ'ব লাগে।

সকলোৰে সৈতে মিলেৰে থাকিব খুজিলে আনৰ গুপ্ত কথা লুকাই ৰাখিবলৈ জানিব লাগে। গুপ্ত কথা লুকাই ৰাখিব পৰা এটা ডাঙৰ গুণ। অনেক মানুহে এই গুণৰ অভাৱত বন্ধু-বান্ধৱ হেৰুৱায় আৰু আনৰ গৰিহণা খায়। গুপ্ত কথা লুকাই ৰখা বৰ টান কাম নহয়, তুমি নকওঁ বুলি মন বান্ধি থাকিলে তাক কোনেও বলেৰে উলিয়াই নিব নোৱাৰে। কেতবিলাক মানুহে লগ-লগৰীয়াক হুঁহুৱাবলৈ লোকৰ গুপ্ত কথা সদৰী কৰে। এই শ্ৰেণী মানুহৰ স্বভাৱ নিচেই পাতল। সিহঁতে লোকৰ বেয়া হওক বুলি মনে জানি গুপ্ত কথা প্ৰকাশ নকৰে, কেৱল পাতল স্বভাৱৰ দোষত হঠাৎ কেতিয়াবা কৈ পেলায়। সিহঁতে নিজৰ গুপ্ত কথাও পেটত ৰাখিব নোৱাৰে, তাকো আনৰ আগত কৈ নিজৰ বিপদ নিজে মাতি আনে। গুপ্ত কথা লোকৰেই হওক বা নিজৰেই হওক সদায় লুকাই ৰখা উচিত। লোকৰ গুপ্ত কথা প্ৰকাশ কৰিলে তাৰ কোপত পৰিব লাগে, আৰু নিজৰ গুপ্ত কথা প্ৰকাশ কৰিলে মানুহৰ গৰিহণা খাব লাগে। দুৰাচাৰ বা খিয়লীয়া মানুহৰ আগত নিজৰ গুপ্ত কথা ভাঙি ক'লে ভৱিষ্যতে হিংসা কৰিবলৈ সুচল কৰি দিয়া হয়। লোকৰ গুপ্ত কথা সম্বন্ধে আৰু বিবেচনা কৰা উচিত যে, যি মানুহে তোমাৰ আগত তাৰ গুপ্ত কথা ভাঙি কয়, তুমি সেই কথা বিশ্বাসত ৰাখিবা বুলি আশা কৰে; এনে স্থূলত কথাটো প্ৰোঁটী কৰি সমাজত তাক হাঁহিয়াতৰ পাত্ৰ কৰা কোনোমতে যুগুত নহয়, তেনে কৰিলে

বিশ্বাস ঘাতকতা কৰা হয়। যি কথা প্ৰকাশ কৰিলে দুজনৰ ভিতৰত কন্দল লাগিব পাৰে, তেনে কথাও সাৱধানে লুকাই ৰাখিব লাগে। এইদৰে গুপ্ত কথা লুকাই ৰাখিব পাবিলে সকলোৰে সঁজাতী হ'ব পাৰি। যি মানুহে পেটত কথা ৰাখিব নোৱাৰে, সি আনৰ গুপ্ত কথা শুনিবলৈ হেঁপাহ কৰা উচিত নহয়, আৰু আনে ক'ব খুজিলেও শুনিবলৈ মান্তি হোৱা অনুচিত।

লোকৰ কথা খোঁচৰি ফুৰা বহুত মানুহৰ স্বভাৱ; কিন্তু তাৰ পৰা কাৰো কোনো উপকাৰ নহয়। যি আনৰ দোষ বিচাৰি ফুৰে সি তাৰ নীচ আশয়ৰ চিনাকি দিয়ে আৰু যাৰ দোষ বিচাৰে তাৰ কোপত পৰে। এতেকে সততে আনৰ দোষৰ ভাগ এৰি দি গুণৰ ভাগ ধৰাই শ্ৰেয়স্। কোনো মানুহৰ বিষয়ে কথা ক'ব লাগিলে তাৰ যি গুণ আছে তাকেহে কোৱা উচিত, নাইবা মুঠেই একো নোকোৱাও ভাল। যি মানুহে যি কথা শুনিবলৈ ভাল নাপায় সেই কথা তাৰ আগত কোৱা উচিত নহয়। কোনো মানুহৰ শৰীৰত কোনো খুঁত থাকিলে তাক ভেঙুচালি বা বিগতি কৰা অনুচিত। বিগতি, ভেঙুচালি বহুৱাৰ কাম, তেনে কাম আনে কৰা অযুগুত। সকলোৰে সৈতে গহীন হৈ চলাই ভাল, কিয়নো গহীনালিৰ লগত উপলুঙালি বা পাতলালি থাকিব নোৱাৰে। ভেঙুচালি উপলুঙালিৰ ফল। এতেকে য'ত উপলুঙালি নাই, তাত ভেঙুচালিও থাকিব নোৱাৰে। আনৰ আগত নিজৰ গুণৰ কথাও ক'ব নালাগে। নিজৰ মুখত নিজৰ গুণ আনৰ কাণত বিহ যেন লাগে। নিজৰ গুণ নিজে বখানিলে গুণৰ গৌৰৱো নাথাকে। আন মানুহৰ লগত মেল কৰোঁতে বিশেষ প্ৰয়োজন নাথাকিলে নিজৰ কথা সবহকৈ নোকোৱাই ভাল।

পৃথিৱীত নানা ৰকমৰ মানুহ আছে, কোনো সাধু, কোনো চোৰ, কোনো শঠ, কোনো সবল। কিন্তু কোনটো কোন বিধৰ তাক দেখিলেই চিনিব নোৱাৰি, কাৰণ বহুত চোৰেও আনক ছলিবলৈ সাধুৰ ভাও ধৰে। এতেকে অচিনাকি মানুহক পোন প্ৰথমে বিশ্বাস কৰা যুগুত নহয়। কোনো মানুহক শঠ বুলি জানিব পাবিলে তাৰ লগত সন্মন্ধ ছিঙি দিয়া উচিত। শঠৰ লগত সন্মন্ধ ৰাখিলে শঠতাক প্ৰশ্ৰয় দিয়া হয়।

সংসাৰত মানুহৰ অৱস্থা সদায় সমানে নাথাকে। একালৰ আচ্যৱন্ত একালত দৰিদ্ৰ হয়। তেনেকুৱা মানুহৰ লগত ব্যৱহাৰ কৰোঁতে আচ্যৱন্ত অৱস্থাত তাৰ লগত যেনে ৰূপে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল, দৰিদ্ৰ অৱস্থাতো তেনে ৰূপেই ব্যৱহাৰ কৰা উচিত। আচ্যৱন্ত অৱস্থাত মান দেখুৱাই দৰিদ্ৰ অৱস্থাত অমান্য কৰা ভাল নহয়। সুদিনত সৎকাৰ আৰু দুৰ্দিনত ইতিকিং কৰা সৰু মনৰ চিন। সামান্য মানুহ ডাঙৰ হ'লেও তাৰ প্ৰতি ব্যৱহাৰ সলোৱা উচিত, অৰ্থাৎ তাৰ লগত আগে যেনে ব্যৱহাৰ কৰিছিলো, বিদ্যা বুদ্ধিৰ বলত সি ডাঙৰ হৈ উঠাতো তেনে ব্যৱহাৰ কৰা উচিত নহয়। তেতিয়া সি তাৰ অৱস্থা অনুৰূপ মান-সৎকাৰ পাব লাগে।

কোনো কোনো মানুহে মান্যৱন্ত লোকক অমান্য কৰিলে পুৰুষালি কৰা যেন পায়, সেই দেখি ছল পালে অমান্য কৰিবলৈ নেৰে। কিন্তু সিহঁতে ভাবি নাচায় যে মান্যৱন্তক অমান্য কৰি তাৰ মূল্য কমাব নোৱাৰি। সোণৰ জেউতি অমান্য কৰিলে নকমে।

লেখক-পৰিচয় :

গুৱাহাটীৰ ভৰলুমুখত সত্যনাথ বৰা (১৮৬০-১৯২৫)-ৰ জন্ম হয়। সৰুৰে পৰাই সাহিত্যৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত হয় আৰু বিভিন্ন বিষয়ত ৰচনা লিখি থৈ যায়। তেওঁৰ সৰুৰা মৌলিক বিষয়ৰ ৰচনা ‘আসাম বন্ধু’, ‘মৌ’, ‘জোনাকী’, ‘বিজুলী’ আদি আলোচনীত প্ৰকাশ পায়। নিভাঁজ ঘৰুৱা গদ্যবীতি আৰু জতুৱা-ঠাচৰ উপযুক্ত ব্যৱহাৰে ৰচনাসমূহক এক গভীৰ বৈশিষ্ট্য দান কৰিছে। ‘সাৰথি’ আৰু ‘বহল ব্যাকৰণ’ তেওঁৰ উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থ।

পেচাত তেওঁ ওকালতি কৰিছিল যদিও কটন কলেজত অসমীয়া বিভাগৰ অধ্যাপক আৰু আৰ্ল ল কলেজত আইনৰ প্ৰবক্তা আছিল। ‘জোনাকী’ নামৰ মাহেকীয়া কাকতখন গুৱাহাটীৰ পৰা ওলোৱা সময়ত তেওঁ সম্পাদনা কৰিছিল।

পাঠবোধ :

‘অন্যৰ প্ৰতি ব্যৱহাৰ’ পাঠটি ‘সাৰথি’ পুথিৰ পৰা সংগৃহীত। সজগুণৰ কৰ্মণ বা অনুশীলনে ব্যক্তিত্ব বিকাশত অবিহণা যোগায়। এজন মানুহৰ মাত-কথা, আচাৰ-ব্যৱহাৰত ব্যক্তিগৰাকীৰ চৰিত্ৰৰ বিভিন্ন দিশ প্ৰতিফলিত হয়। জীৱনৰ বাটত আগুৱাই যাওঁতে সততা, নিষ্ঠা, বিনয়, জ্যেষ্ঠজনৰ অভিজ্ঞতা, শাস্ত্ৰবাক্য আদিয়ে সাৰথিৰ কাম কৰে। চৰিত্ৰ গঠনত পাঠটিৰে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক বিশেষভাৱে সহায় কৰিব।

পাঠটিত ঊনবিংশ-বিংশ শতিকাৰ অসমীয়া গদ্যৰ চানেকি দেখিবলৈ পোৱা যায়। সত্যনাথ বৰাৰ বাক্যবোৰ চুটি চুটি আৰু সাৰগৰ্ভ। ভাষা সংযমিত আৰু গহীন প্ৰকৃতিৰ। কথাৰ আওপাক তেওঁৰ গদ্যত নাই। এই পাঠটিৰ জৰিয়তে লেখকে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক জীৱন-যুদ্ধৰ আঁতি-গুৰি আৰু জীয়াই থকাৰ কৌশলবোৰ বুজাই দিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। মানুহ সজ হোৱাৰ লগতে আনৰ অন্তৰ জয় কৰিবলৈ কেনে ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিব সেই বিষয়েও পাঠটিত গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হৈছে।

শব্দাৰ্থ আৰু টোকা :

অনুপান	: দৰৱৰ লগত মিহলাই খোৱা আনুষঙ্গিক উপাদান।
আটক	: অবৰোধ; অভাৱ; নাটনি।
চাটুকাৰ	: ছলাহী কথাবে আনৰ অন্তৰ জয় কৰা মানুহ; স্তাৱক।
প্ৰৌঢ়ী	: জনাজাত, ব্যক্ত।
বিগতি	: ইতিকিং।

প্ৰশ্নাবলী :

ভাৰ-বিষয়ক :

১। (ক) ‘সাৰথি’ পুথিখন কাৰ ৰচনা?

(খ) কি নজনাব নিমিত্তে বহুত মানুহে জীৱনত নানাবিধ উপদ্ৰৱ ভুগিবলৈ পায়?

(গ) কোনটো শ্ৰেণীৰ মানুহৰ শত্ৰু সৰহ?

অসমীয়া সাহিত্য চয়নিকা (নতুন)

(ঘ) সজ ব্যৱহাৰৰ অনুপান কি?

(ঙ) মনত অহঙ্কাৰ ৰাখি মুখত নম্ৰ হ'লে মানুহক কি কৰা হয়?

(চ) 'এই শ্ৰেণীৰ মানুহৰ স্বভাৱ নিচেই পাতল।'— ইয়াত কোনটো শ্ৰেণীৰ মানুহৰ কথা কোৱা হৈছে?

(ছ) কাৰ লগত সম্বন্ধ ৰাখিলে শঠতাক প্ৰশ্ন দিয়া হয়?

(জ) 'বহল ব্যাকৰণ' পুথিখন কাৰ ৰচনা?

২। চমুকৈ বুজাই লিখা :

(ক) ব্যৱহাৰ প্ৰণালীক সামান্য কথা বুলি কিয় উলাই কৰিব নোৱাৰি?

(খ) বিনয় ভাবত দান কৰিব লাগে বুলি জ্ঞানীসকলে কিয় কৈছে?

৩। তাৎপৰ্য ব্যাখ্যা কৰা :

(ক) নম্ৰতা সজ ব্যৱহাৰৰ অনুপান।

(খ) সোণৰ জেউতি অমান্য কৰিলে নকমে।

ভাষা-বিষয়ক :

৪। বিপৰীতাত্মক শব্দ লিখা :

সুখ; সন্তোষ; সজ; চৰিত্ৰব্ৰন্ত; কপটীয়া; মিঠা; বিনয়; নম্ৰতা; লঘু; উচ্চ; নিন্দা; গুপ্ত; দোষ; গহীন; আচ্যব্ৰন্ত।

৫। বাক্য ৰচনা কৰা :

চকুৰ কুটা; পেটত কথা ৰাখ।

